

4.10.2021
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

SP 280/C11.3/2021

Suomen Pankin asiantuntijalausunto talousvaliokunnalle – Asia: HE 109/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luottotietolain, maksupalvelulain 86 §:n ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta

Talousvaliokunta on pyytänyt Suomen Pankin asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä muuttaa luottotietolakia, maksupalvelulakia ja rikosrekisterilakia.

Suomen Pankilla ei ole lausuttavaa Euroopan unionin tietosuoja-asetuksesta johtuvista muutoksista luottotietolaissa, maksupalvelulaissa ja rikosrekisterilaissa.

Lisäksi hallitus esittää luottotietolakia muutettavaksi siten, että luonnollisten henkilöiden ja yritysten maksuhäiriömerkintöjen säilytysajat lyhenevät. Lakimuutokset liittyvät pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan, jonka mukaan maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja arvioidaan ja lyhennetään samalla, kun positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön.

Eduskunta kuitenkin edellytti lausumassaan (EV 69/2020 vp), että valtioneuvosto kiirehtii maksuhäiriörekisteriä koskevaa lainsäädäntöä. Lisäksi eduskunta edellytti, että henkilöt, jotka ovat suorittaneet maksuhäiriömerkinnän perusteena olleet maksut asianmukaisesti, poistetaan rekisteristä yhden kuukauden kuluttua maksun suorittamisesta.

Suomen Pankki pitää valmisteilla olevaa positiivista luottotietorekisteriä tärkeänä toimenä kansalaisten liiallisen velkaantumisen ja siihen liittyvien riskien ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Positiivinen luottotietorekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön 1.4.2024. Rekisteriin talletetaan tietoja luonnollisten henkilöiden luotoista ja tuloista. Rekisterin avulla luotonantajat voivat arvioida lainanhakijan maksukykyä aiempaa kattavammin ja luotettavammin. Luonnollisten henkilöiden maksuhäiriömerkintöjä ei olisi yhtä välttämätöntä säilyttää luottotietorekistereissä niin pitkään kuin nykyisin, kun luotonantajat pääsevät hyödyntämään positiivista luottotietorekisteriä kattavasti luotonannossaan.

Suomen Pankki suhtautuu varauksellisesti luonnollisten henkilöiden maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseen etenkin ennen kuin positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön. Lisäksi Suomen Pankki huomauttaa, että positiiviseen luottotietorekisteriin ei talleteta tietoja yritysten luotoista. Siksi olisi johdonmukaista, että yritysten maksuhäiriömerkintöjä säilytettäisiin vastedes yhtä kauan kuin nykyisin. Suomen Pankki yhtyy lakiesityksen perusteluissa esitettyihin näkökohtiin säilytysaikojen lyhentämisen mahdollisista

4.10.2021
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

SP 280/C11.3/2021

negatiivisista vaikutuksista lainanhakijoiden luottokelpoisuuden ja maksuvaran arviointiin, ylivelkaantumisen ja siitä aiheutuvien ongelmien torjumiseen, lainantajien luottoriskien arviointiin ja hallintaan ja siten kokonaisuutena rahoitusjärjestelmän vakauteen.

Suomen Pankki pitää huomionarvoisina erityisesti seuraavia näkökohtia. Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen ja kunkin maksuhäiriömerkinnän säilytysajan muuttaminen itsenäiseksi ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa supistaisi maksuhäiriörekistereiden tietosisältöä ja siten lisäisi informaation epäsymmetrisyyttä lainanhakijan ja lainantajan välillä. Maksulaiminlyöntien selvittäminen muista lähteistä voisi monimutkaistaa ja hidastaa luottopäätöksiä, heikentää luottoriskien arviointia ja hallintaa, kasvattaa luottoriskejä sekä lisätä luotonannon kustannuksia. Nämä seikat huomioon ottaen maksuhäiriömerkintöjen nykyisten säilytysaikojen arvioidaan olevan oikeasuhteiset niiden pääasialliseen käyttötarkoitukseen eli luottokelpoisuuden arviointiin nähden etenkin, kun positiivinen luottotietorekisteri ei ole vielä käytössä.

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen ja kunkin maksuhäiriömerkinnän säilytysajan muuttaminen riippumattomaksi uusista häiriömerkinnöistä ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa olisi ristiriidassa muun lainsäädännön vaatimusten kanssa. Lainantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava huolellisesti, kykeneekö lainanhakija suoriutumaan velvoitteistaan. Perusvaatimuksena on se, että lainantaja tarkistaa lainanhakijan luottotiedot eli maksuhäiriömerkinnät. Maksuhäiriötiedot ovat välttämättömiä arvioitaessa luottoriskiä luotettavasti luoton koko elinkaaren aikana. Suomen Asiakastiedon selvitysten perusteella maksuhäiriömerkintä kertoo henkilöön liittyvästä luottoriskistä, vaikka saatava olisi jo suoritettu. Jopa 3–4 vuoden takaiset maksuhäiriöt ennustavat hyvin tulevia maksuhäiriöitä. Tämä puoltaa nykyistä lainsäädäntöä, jonka mukaan uusi maksuhäiriö pidentää vanhojen maksuhäiriöiden säilytysaikoja.

Suomen Pankki kiinnittää huomiota myös siihen, että positiivisen luottorekisterin käytöstä rajataan ensimmäisessä vaiheessa pois luotonantajien mahdollisuus käyttää rekisterin tietoja luottojen jatkuvassa valvonnassa. Tämä on tunnistettu positiivisen luottotietorekisterin jatkokehitystarpeeksi oikeusministeriön 29.3.2021 julkaistussa mietinnössä.

Suomen Pankki yhtyy näkemykseen, että joissakin tapauksissa maksuhäiriöisten henkilöiden aseman kannalta voi olla kielteistä, että merkintä säilyy rekisterissä pitkään sen jälkeen, kun sen aiheuttanut velka on suoritettu. Maksuhäiriömerkinnät voivat vaikeuttaa paitsi lainansaantia myös muiden sopimusten

4.10.2021
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

SP 280/C11.3/2021

tekemistä kuten vuokra-asunnon hankintaa ja työn saantia. Näitä tilanteita voidaan helpottaa jo nykyisin lisäämällä maksuhäiriömerkintään tieto, jos henkilö on suorittanut maksuhäiriömerkinnän perusteena olleet maksut. Lakiesityksen perusteluiden mukaan sekä Suomen Asiakastiedon että Bisnode Finlandin rekistereissä on alle 10 000 luonnollista henkilöä, joiden kaikissa maksuhäiriömerkinnöissä on merkintä velan suorittamisesta. Vuoden 2020 lopussa maksuhäiriömerkintä oli kaikkiaan noin 392 200 henkilöllä.

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisellä puututtaisiin maksukykyyn nähden liiallisen velkaantumisen seurauksiin, mutta ei liialliseen velkaantumiseen sinänsä. Maksuhäiriömerkintä voi joissakin tilanteissa suojata henkilöä ja yritystä ylivelkaantumiselta katkaisemalla velkaantumisen kierteen. Muita tärkeitä keinoja ylivelkaantumisen torjumiseksi positiivisen luottotietorekisterin ohella ovat esimerkiksi yksityishenkilöiden ja kotitalouksien liiallisen velkaantumisen hillitseminen valtiovarainministeriön työryhmän ehdottamilla uusilla makrovakaussäilytysvälineillä, kansalaisten talousosaamisen ja oman talouden hallinnan edistäminen, talous- ja velkaneuvonnan saatavuuden parantaminen ja pikaluottojen valvonnan tehostaminen ja niiden ongelmiin puuttuminen.

SUOMEN PANKKI

Helinä Laakkonen
vanhempi ekonomisti,
toimistopäällikkö (oto)

Hanna Putkuri
neuvonantaja